

ΣΤΕ 585/2014 [ΑΕΠΟ για χοιροτροφική μονάδα βιολογικής καλλιέργειας σε περιοχή του δικτύου Natura 2000 του Ν. Ρεθύμνου]

Περίληψη

-Με την προσβαλλόμενη απόφαση εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι του επίδικου χοιροτροφείου στην περιοχή Natura «Κουρταλιώτικο Φαράγγι - Μονή Πρέβελη - Ευρύτερη περιοχή». Εν τούτοις, ούτε από τη σχετική Μ.Π.Ε., όπου γίνεται καταγραφή της χλωρίδας και πανίδας της περιοχής, χωρίς να εξετάζονται τα ειδικά περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της και η οποία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι δυσμενείς συνέπειες περιορίζονται στη φάση κατασκευής της χοιροτροφικής μονάδας, ούτε από τα λοιπά στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι εκτιμήθηκε ο κίνδυνος για την ακεραιότητα του τόπου, καθώς και οι επιπτώσεις από την εγκατάσταση και λειτουργία της επίμαχης χοιροτροφικής μονάδας, συνεπαγόμενες την υποβάθμισή του, ενώ υπάρχει υποχρέωση διατήρησης και διαφύλαξης των ειδικών περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών του.

-Η ως άνω Μ.Π.Ε παραλείπει να αναφερθεί στο ευρωπαϊκό περιπατητικό μονοπάτι E4 , κατά δε την χορήγηση της έγκρισης περιβαλλοντικών όρων δεν λαμβάνονται υπόψη οι προβλέψεις του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Κρήτης και ειδικότερα οι κατευθύνσεις όπου προτείνεται όπως η περιοχή κατά μήκος του ευρωπαϊκού περιπατητικού μονοπατιού E4 χαρακτηριστεί ως Περιοχή Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (Π.Ε.Χ.Π.), λόγω των στοιχείων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος που ενσωματώνει και με σκοπό να διατυπωθεί συντονισμένο πρόγραμμα μέτρων και έργων για την ενίσχυση, αποκατάσταση και διαχείρισή της.

-Η Διοίκηση προέβη παρανόμως στην έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης, χωρίς να έχει θεσμοθετηθεί Περιοχή Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (Π.Ο.Α.Π.Δ), ούτε άλλης τυχόν μορφής Σχέδιο Χρήσεων Γης (Γ.Π.Σ., Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π), στο οποίο να επιτρέπεται η επίμαχη δραστηριότητα.

Πρόεδρος: *Χρ. Ράμμος*

Εισηγητής: *Μ. Γκορτζολίδου*

Δικηγόροι: *Μ. Ευπραξία, Δ. Κατωπόδης, Ιω. Δρυλλεράκης, Μ. Στουμπίδη*

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την υπό κρίση αίτηση, όπως αυτή συμπληρώνεται με το 1447/19-11-2009 δικόγραφο προσθέτων λόγων ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθμ. 1716/17.4.2006 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Κρήτης με την οποία εγκρίθηκαν περιβαλλοντικοί όροι για την χοιροτροφική μονάδα βιολογικής εκτροφής δυναμικότητας 40 χοιρομητέρων στη θέση Δραγάνιγο Λιβιάδι εκτός οικισμού Κοξαρέ Δ. Φοίνικα Ν. Ρεθύμνης ιδιοκτησίας κτήμα Β., όπως απεικονίζεται στον τοπογραφικό χάρτη σε κλίμακα 1:1000 του τοπογράφου μηχανικού Μ. Τ. εμβαδού 64.273,57 τμ.
3. Επειδή, οι δύο πρώτοι εκ των αιτούντων φερόμενοι ως μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής με ιδιοκτησίες όμορες της χοιροτροφικής μονάδας, ενώ οι τρίτος, πέμπτος και έκτος ισχυριζόμενοι ότι έχουν όμορες ιδιοκτησίες, καθώς και το έβδομο εκ των αιτούντων, σωματείο με την επωνυμία «Ένωση Ξενοδόχων Νοτίων Περιοχών Ρεθύμνου» και με καταστατικό σκοπό, μεταξύ άλλων, τη συμβατή με τις κοινωνικές, περιβαλλοντικές και πολιτισμικές αξίες ανάπτυξη και εξέλιξη της περιοχής, με έννομο συμφέρον ασκούν την κρινόμενη αίτηση και προβάλλουν ότι η δημιουργία της χοιροτροφικής μονάδας θα πλήξει ανεπανόρθωτα το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της περιοχής. Τέλος, οι αιτούντες παραδεκτώς ομοδικούν, προβάλλοντας κοινούς λόγους ακυρώσεως, ερειδόμενους στην ίδια νομική και πραγματική βάση.
4. Επειδή, από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει εάν και πότε συντελέστησαν οι διατυπώσεις δημοσιότητας του άρθρου 5 παρ. 1 της Η.Π. 37111/2021/26.9.2003 κοινής υπουργικής απόφασης (ΦΕΚ Β' 1391), στις οποίες υπόκειται η προσβαλλόμενη ΕΠΟ, ήτοι η δημοσίευση σχετικής ανακοίνωσης στον τοπικό τύπο και σε περίπτωση έλλειψής του σε μία εφημερίδα με ευρύτερη τοπική εμβέλεια, καθώς και η ανάρτησή της ανακοίνωσης αυτής στον πίνακα ανακοινώσεων της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης. Τέλος, δεν προκύπτει ούτε ότι η προσβαλλόμενη ΕΠΟ κοινοποιήθηκε στους αιτούντες, ή ότι έλαβαν πλήρη γνώση της σε χρόνο προγενέστερο των 60 ημερών από την άσκησή της, επομένως, η κρινόμενη αίτηση ασκείται εμπροθέσμως, στις 7.7.06.
5. Επειδή, από τα στοιχεία του φακέλου της υποθέσεως προκύπτουν τα εξής: με την 6446/23-9-2002 πράξη του Τμήματος Μελετών της Διεύθυνσης Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ρεθύμνης θεωρήθηκε, ως προς τους όρους δόμησης μονάδος βιολογικής εκτροφής χοίρων το τοπογραφικό διάγραμμα του μηχανικού Μ. Τ. (Ιουνίου 2002) της ιδιοκτησίας της εταιρείας «ΑΕ Κ. Β.», στη θέση «Δραγάνιγο Λιβιάδι», κτηματικής περιφέρειας δημοτικού διαμερίσματος Κοξαρέ Δ. Φοίνικα, εκτός οικισμού και εκτός ΖΟΕ Ν. Ρεθύμνης, η οποία βρίσκεται εντός περιοχής του δικτύου NATURA 2000, με κωδικό GR 4330003 «Κουρταλιώτικο Φαράγγι-Μονή Πρέβελη-Ευρύτερη περιοχή». Ακολούθησε η έκδοση της 1679/23-7-2003 Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης του έργου «Χοιροτροφική μονάδα βιολογικής εκτροφής 40 χοιρομητέρων στη θέση...». Στη συνέχεια με

την από 13-2-2004 αίτησή της η ανωτέρω εταιρεία υπέβαλε στην Δ/ση ΠΕΧΩ της Περιφέρειας Κρήτης μελέτη περιβαλλοντικών για την ανέγερση χοιροτροφικής μονάδας βιολογικής εκτροφής. Με το 2470/26-4-2004 έγγραφό της η Δ/ση Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος Ν.Α Ρεθύμνης γνωμοδότησε αρνητικά για την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων με την αιτιολογία ότι «σε περιοχές εντός δικτύου Natura 2000 επιτρέπονται οι δραστηριότητες ήπιας ανάπτυξης και όχλησης. Τα χοιροστάσια δεν θεωρούνται δραστηριότητας ήπιας ανάπτυξης και χαμηλής όχλησης προς το περιβάλλον καθώς από την φύση τους είναι από τις πιο ρυπογόνες δραστηριότητες. Γειτνιάζει με το Κουρταλιώτικο Φαράγγι, με ποτάμια και πηγές με σπάνια χλωρίδα και πανίδα. Δεν διευκρινίζεται στην Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αν γειτνιάζει με το Ευρωπαϊκό μονοπάτι E4... Τα κύρια προβλήματα σχετίζονται με την μόλυνση των υπόγειων υδάτων και τις έντονες οσμές που διασπείρονται σε μεγάλη απόσταση... η έκταση των 51.6 στρεμμάτων της βιολογικής εκτροφής ...κρίνεται ότι πολύ σύντομα θα υποβαθμίσει το σπάνιο οικοσύστημα της περιοχής...πρέπει να ληφθούν υπόψη και άλλοι παράμετροι όπως είναι οι κοινωνικοί, οικονομικοί και συγκεκριμένα η εγκατάσταση μια τέτοιας μεγάλης μονάδας εκεί αποκλείει ένα μεγάλο μέρος της περιοχής από άλλες δραστηριότητες όπως είναι ο αγροτουρισμός, ο φυσιολατρικός τουρισμός κλπ.». Το Δημοτικό Συμβούλιο Φοίνικα, με το 5/28-4-2004 πρακτικό του ζήτησε από το Νομαρχιακό Συμβούλιο Ρεθύμνης να αναβάλει την γνωμοδότηση επί της Μ.Π.Ε προκειμένου να γνωμοδοτήσουν σχετικώς το πολυτεχνείο Κρήτης και το μουσείο φυσικής ιστορίας πανεπιστημίου Κρήτης ώστε να συνεκτιμηθούν όλα τα υπάρχοντα στοιχεία.

Στη συνέχεια, το τμήμα μηχανικών περιβάλλοντος του πολυτεχνείου Κρήτης με την από 6-11-2003 γνωμοδότηση διατύπωσε την άποψη α) ότι η διαδικασία που ακολουθήθηκε δεν είναι σύννομη και ότι πρέπει η διαδικασία που προβλέπει η Κ.Υ.Α 33318/3028/1998 «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για την διατήρηση των φυσικών οικοτόπων κλπ» και να υπάρξει γνωμάτευση από την Επιτροπή Φύση 2000 και όχι από την Διεύθυνση Περιβάλλοντος β) ότι η υποβληθείσα Μ.Π.Ε έχει σημαντικότερες ελλείψεις και λάθη τα οποία και αναφέρει αναλυτικά στην γνωμοδότηση. Ομοίως, το μουσείο φυσικής ιστορίας γνωμοδότησε αρνητικά τόσο για την εγκατάσταση της χοιροτροφικής μονάδας όσο και για την Μ.Π.Ε, με την αιτιολογία ότι «δεν υπάρχει καμία αναφορά στα ιδιαίτερα στοιχεία του βιοτικού περιβάλλοντος και τα οικοσυστήματα της περιοχής...ούτε στις επιπτώσεις που θα υποστούν από το έργο. Δεν υπάρχει καμία αναφορά στην Μ.Π.Ε για τις οσμές από τη λειτουργία της επιχείρησης.... θεωρούμε πολύ προβληματική την χωροθέτηση των εγκαταστάσεων της επιχείρησης και ιδιαίτερα την τοποθέτηση του κοπροσωρού και των δεξαμενών αναερόβιας ζύμωσης λυμάτων πάνω στο παρακλάδι του ρέματος Κουρταλιώτη. Τέτοιες δραστηριότητες θα έπρεπε να βρίσκονται όσο το δυνατόν μακρύτερα από ρέματα και αρκετά

προστατευμένες...» από την λειτουργία της εγκατάστασης είναι πιθανόν να προκύψει σημαντικός κίνδυνος ρύπανσης ή και μόλυνσης των πηγών του Αγ. Νικολάου Κουρταλιώτη και κατά συνέπεια όλου του υδροβιότοπου...», ενώ, τέλος, και το Νομαρχιακό Συμβούλιο Ρεθύμνης, με το 5ο/29-4-2004 πρακτικό του, γνωμοδότησε αρνητικά για την Μ.Π.Ε. . Εν όψει των ανωτέρω, η εταιρεία «ΑΕ Κ. Β.», με την 1-7-2005 αίτησή της, υπέβαλε νέα Μ.Π.Ε στην Δ/ση ΠΕ.ΧΩ Ν.Α. Ρεθύμνης η οποία εστάλη στην Δ/ση Σχεδιασμού της Περιφέρειας, στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας και στο Πολυτεχνείο και ελήφθησαν η νέα θετική υπ' αριθ. 2497/20-10-2005 γνωμοδότηση του μουσείου φυσικής ιστορίας και η από 24-10-2005 θετική γνωμοδότηση του τμήματος μηχανικών περιβάλλοντος του πολυτεχνείου Κρήτης. Τέλος, στις 17.4.2006, εκδόθηκε η προσβαλλόμενη έγκριση περιβαλλοντικών όρων.

6. Επειδή, στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ότι η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους, το οποίο οφείλει να λαμβάνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα για τη διαφύλαξη αυτού. Σε συμμόρφωση προς τη συνταγματική αυτή επιταγή εκδόθηκε ο ν.1650/1986 «για την προστασία του περιβάλλοντος» (Α' 160), με τον οποίο θεσπίζονται κανόνες αναφερόμενοι, πλην άλλων, στη διαδικασία και στις προϋποθέσεις για την έγκριση της εγκατάστασης δραστηριοτήτων ή πραγματοποίησης έργων, από τα οποία απειλούνται δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον. Ακολούθησε η έκδοση του νεώτερου ν. 3010/2002 (Α' 91), με τον οποίο επιδιώκεται η εναρμόνιση του ν. 1650/1986 με τις Οδηγίες 97/11/ΕΚ «για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημόσιων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον» και 96/61/ΕΚ «για την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης». Ειδικότερα, με το άρθρο 2 του νόμου αυτού, με το οποίο αντικαθίσταται το άρθρο 4 του ν. 1650/1986, προβλέπονται τα εξής: «1.α. Για την πραγματοποίηση νέων έργων ή δραστηριοτήτων ή τη μετεγκατάσταση υφισταμένων, τα οποία έχουν καταταγεί στις κατηγορίες που προβλέπονται στο προηγούμενο άρθρο, απαιτείται η έγκριση όρων για την προστασία του περιβάλλοντος. ... . β. Με την απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων η Διοίκηση επιβάλλει προϋποθέσεις, όρους, περιορισμούς και διαφοροποιήσεις για την πραγματοποίηση του έργου ή της δραστηριότητας, ιδίως ως προς τη θέση, το μέγεθος, το είδος, την εφαρμοζόμενη τεχνολογία και τα γενικά τεχνικά χαρακτηριστικά. γ. Η απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων αποτελεί προϋπόθεση για την έκδοση των διοικητικών πράξεων που απαιτούνται κατά περίπτωση, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις για την πραγματοποίηση του έργου ή της δραστηριότητας. δ. Για την έκδοση της απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων πρέπει να τηρείται : δα) η διαδικασία της προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης του προτεινόμενου έργου ή δραστηριότητας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις παρ. 6α και 10α και η δημοσιοποίηση της θετικής γνωμοδότησης ή της αρνητικής

- απόφασης επί της προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης της αρμόδιας αρχής, ... 5. δβ) η διαδικασία υποβολής και η αξιολόγηση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ..., καθώς και η διαδικασία δημοσιοποίησης Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 5. 2. ... 3. Για τα έργα και τις δραστηριότητες της δεύτερης (Β) κατηγορίας, απαιτείται η υποβολή είτε περιβαλλοντικής έκθεσης, με την οποία τεκμηριώνεται η συμμόρφωση με τις διατάξεις που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος, είτε προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση που προβλέπεται στην κοινή υπουργική απόφαση της περ. Α' της παρ. 10. Η έγκριση των περιβαλλοντικών όρων για τα έργα και τις δραστηριότητες της κατηγορίας αυτής γίνεται με απόφαση του Νομάρχη, εφόσον δεν καθορίζεται διαφορετικά στην κανονιστική απόφαση που εκδίδεται κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 10α σε συνδυασμό με τις παρ. 5 και 6β. ...»
- Περαιτέρω με την παρ. 10 του ίδιου άρθρου προβλέπεται ότι με κοινές υπουργικές αποφάσεις καθορίζονται, μεταξύ άλλων, τα έργα και οι δραστηριότητες της Β' κατηγορίας, για τα οποία απαιτείται προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση, καθώς και το περιεχόμενο και οι προδιαγραφές κάθε τύπου προμελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων (Π.Π.Ε.), Μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων (Μ.Π.Ε.) και Περιβαλλοντικής Έκθεσης για κάθε ομάδα έργων ή δραστηριοτήτων κλπ. Με το άρθρο 3 του ίδιου νόμου, που αντικατέστησε το άρθρο 5 του ν.1650/1986, ορίζονται για το περιεχόμενο και τη δημοσιότητα των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων τα εξής : «1. Η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων περιλαμβάνει τουλάχιστον : α) Περιγραφή του έργου ή της δραστηριότητας με πληροφορίες για το χώρο εγκατάστασης, το σχεδιασμό και το μέγεθός του. β) Περιγραφή των στοιχείων του περιβάλλοντος που ενδέχεται να θιγούν σημαντικά από το προτεινόμενο έργο ή τη δραστηριότητα. γ) Εντοπισμό και αξιολόγηση των βασικών επιπτώσεων στο περιβάλλον. δ) Περιγραφή των μέτρων για την πρόληψη, μείωση ή αποκατάσταση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον. ε) Σύνοψη των κύριων εναλλακτικών λύσεων και υπόδειξη των κύριων λόγων της επιλογής της προτεινόμενης λύσης. στ) Απλή (μη τεχνική) περίληψη του συνόλου της μελέτης. ζ) Σύνοψη αναφορά των ενδεχόμενων δυσκολιών που προέκυψαν κατά την εκπόνηση της μελέτης. Οι προδιαγραφές και το ειδικότερο περιεχόμενο της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων καθορίζονται με τις υπουργικές αποφάσεις που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 10β του προηγούμενου άρθρου. ... ».
7. Επειδή, εξάλλου, βάσει εξουσιοδοτήσεων παρεχομένων με διατάξεις του νόμου αυτού, αλλά και σε συμμόρφωση με τις ήδη μνημονευθείσες Οδηγίες 97/11/ΕΚ και 96/61/ΕΚ εκδόθηκε η κοινή απόφαση Η.Π. 15393/2332/5.8.2002 των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. (Β' 1022). Ειδικότερα, οι εγκαταστάσεις εκτροφής χοιρομητέρων με τα παράγωγά τους ανήκουν στην 7η Ομάδα (κτηνοτροφικές και πτηνοτροφικές εγκαταστάσεις) - Κατηγορία 2η

-Υποκατηγορία 3η από 60 έως 11 χοιρομητέρες με τα παράγωγά τους. Τέλος, κατ' επίκληση εξουσιοδοτικών διατάξεων του ίδιου ως άνω νόμου, και ιδίως του άρθρου 2 αυτού, εκδόθηκε η κοινή απόφαση Η.Π.

11014/703/Φ104/14.3.2003 των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Π.Ε.ΧΩ.ΔΕ. (Β' 332), με την οποία ορίσθηκε η διαδικασία αφενός προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης (π.π.ε.α.) και αφετέρου έγκρισης περιβαλλοντικών όρων κατά κατηγορία έργων και δραστηριοτήτων. Με το άρθρο 8 του Κεφαλαίου Γ' αυτής που αφορά τη Διαδικασία Π.Π.Ε.Α και Διαδικασία Ε.Π.Ο. για έργα και δραστηριότητες της υποκατηγορίας 3 της Δεύτερης (Β') κατηγορίας ορίζεται ότι έργα και δραστηριότητες από τα αναφερόμενα στην υποκατηγορία 3 τα οποία πρόκειται να πραγματοποιηθούν εν μέρει ή στο σύνολό τους σε περιοχές του εθνικού καταλόγου του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου NATURA 2000 σύμφωνα με την 33318/3028/1998 ΚΥΑ "Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων κ.λπ." (Β' 1289) δεν υπάγονται στις διατάξεις του κεφαλαίου αυτού, αλλά ακολουθούνται οι διαδικασίες των διατάξεων των άρθρων 6 και 7 του Κεφαλαίου Β της απόφασης. Σύμφωνα δε με το άρθρο 7 για την Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων «1. Ο ενδιαφερόμενος φορέας ή ιδιώτης υποβάλλει αίτηση στην αρμόδια Υπηρεσία Περιβάλλοντος της Περιφέρειας, που συνοδεύεται από φάκελο ο οποίος περιέχει α) Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) τύπου II σε έξι (6) τουλάχιστον αντίγραφα η οποία περιλαμβάνει τουλάχιστον τις εξής πληροφορίες: περιγραφή του έργου ή της δραστηριότητας, περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του περιβάλλοντος με τα απαραίτητα στοιχεία και τεκμηριώσεις προκειμένου να γίνει αξιολόγηση και εκτίμηση των κυριότερων άμεσων και έμμεσων περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου ή της δραστηριότητας. στον άνθρωπο, στην πανίδα και στην χλωρίδα, στο έδαφος, στα νερά, στον αέρα, στο κλίμα και στο τοπίο ... στις προηγούμενες περιπτώσεις συνοπτική περιγραφή των μέτρων που προβλέπονται να ληφθούν προκειμένου να αποφευχθούν, να μειωθούν και εφόσον είναι δυνατόν να επανορθωθούν σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον, συνοπτική περιγραφή των κύριων εναλλακτικών λύσεων που μελετά ο κύριος του έργου και υπόδειξη των κύριων λόγων της επιλογής του, λαμβανομένων υπόψη των επιπτώσεων στο περιβάλλον, απλή (μη τεχνική) περίληψη των πληροφοριών που αναφέρονται στις προηγούμενες περιπτώσεις ...».

8. Επειδή, περαιτέρω, με το άρθρο 3 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» (ΕΕ L 206 της 22-7-1992) συνεστήθη ένα συνεκτικό ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο ειδικών ζωνών (Natura 2000). Σε συμμόρφωση δε προς την οδηγία αυτή, κατ' επίκληση και του ν. 1650/1986, εκδόθηκε η αναφερόμενη στην προηγούμενη σκέψη 33318/ 30281/28.12.1998 κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών,

Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Γεωργίας, Εμπορικής Ναυτιλίας και Πολιτισμού «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων (ενδιαιτημάτων) καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας».

9. Επειδή, από τις διατάξεις των εν λόγω νομοθετημάτων προκύπτει ότι μέχρι την κατάρτιση του κοινοτικού καταλόγου του εν λόγω δικτύου Natura 2000, οι ενταχθέντες στον εθνικό κατάλογο τόποι απολαμβάνουν προστασίας, η οποία αποσκοπεί στη διασφάλιση της ικανοποιητικής διατήρησής τους, έως ότου συνταχθεί ο κατάλογος των τόπων κοινοτικής σημασίας και τύχουν προστασίας βάσει των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου και, πάντως, απαγορεύεται να ασκούνται στους τόπους αυτούς δραστηριότητες συνεπαγόμενες την υποβάθμισή τους. Εξάλλου, κατά την έννοια των αυτών διατάξεων, τα Κράτη μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν, για τους εν λόγω τόπους, μέτρα προστασίας ικανά να διαφυλάξουν το ουσιώδες οικολογικό ενδιαφέρον τους (ΔΕΚ, απόφαση της 13-1-2005, Dragaggi, υπόθεση C -117/03), δεν μπορούν δε να επιτρέπουν παρεμβάσεις που μπορεί να ελαττώσουν σημαντικά την έκταση του τόπου ή να προκαλέσουν την εξαφάνιση ειδών προτεραιότητας, που απαντούν στον τόπο (ΔΕΚ, απόφαση της 14-9-2006, Bund Naturschutz, υπόθεση C-244/05). Δεν αποκλείεται πάντως, από τις διατάξεις αυτές η εκτέλεση έργου σε προστατευόμενη περιοχή, μη συνδεδεμένου άμεσα ή μη αναγκαίου για τη διαχείριση αυτής, ή η ανάπτυξη παραγωγικών δραστηριοτήτων, εφόσον στην οικεία μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων περιέχονται εκτιμήσεις ως προς τις επιπτώσεις του και προτείνονται μέτρα για την αντιμετώπισή τους κατά τρόπο αποτελεσματικό, ώστε να μην επέρχεται υποβάθμιση της περιοχής (βλ. ΣτΕ 2059, 1990/2007, 2547/2005 κ.ά.), δεδομένου ότι τα χαρακτηριστικά των περιοχών που περιλαμβάνονται στον εθνικό κατάλογο και η σημασία των αντίστοιχων οικοσυστημάτων, καθώς και τα αναγκαία για τη διαφύλαξή τους μέτρα διαφοροποιούνται σε σημαντικό βαθμό (βλ. ΣτΕ 2059, 1990/2007).
10. Επειδή, εξάλλου, ο κατάλογος των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή έχει ήδη εγκριθεί με την 2006/613/EK απόφαση της Επιτροπής (ΕΕ L 259 της 21.9. 2006), ενόψει δε των οριζομένων στην παρ. 5 του άρθρου 4 της Οδηγίας 92/43/EK, οι τόποι που έχουν εγγραφεί στον κατάλογο αυτό υπόκεινται πλέον ευθέως στις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 6 της ίδιας Οδηγίας, στην οποία ορίζονται τα εξής: «Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατό να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο .... οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνο αφού βεβαιωθούν ότι δεν

- θα παραβιάσει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη».
11. Επειδή, κατά την έννοια της διάταξης αυτής: α) Κάθε σχέδιο μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου γίνεται αντικείμενο της δέουσας εκτίμησης ως προς τις επιπτώσεις του επί του τόπου σε σχέση με τους σκοπούς της διατήρησης του, στην περίπτωση που δεν μπορεί να αποκλειστεί, βάσει αντικειμενικών στοιχείων, ότι μπορεί να επηρεάσει τον τόπο αυτό, καθεαυτό ή σε συνδυασμό με άλλα σχέδια, κατά τρόπο σημαντικό. β) Σχέδιο μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διατήρηση ενός τόπου, πρέπει να θεωρείται ως δυνάμενο να επηρεάσει τον συγκεκριμένο τόπο κατά τρόπο σημαντικό, στην περίπτωση που ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο την επίτευξη του σκοπού της διατήρησής του, η εκτίμηση δε του εν λόγω κινδύνου πρέπει να γίνεται, ιδίως, υπό το πρίσμα των ειδικών περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών του τόπου στον οποίο αναφέρεται το σχέδιο. γ) Η δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων του σχεδίου επί του οικείου τόπου έχει την έννοια ότι, προ της έγκρισης του σχεδίου, πρέπει να εντοπιστούν, λαμβανομένων υπόψη των πλέον προωθημένων επιστημονικών γνώσεων επί του θέματος, όλες εκείνες οι πτυχές του σχεδίου που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τον σκοπό της διατήρησης του οικείου τόπου, μπορεί δε να επιτραπεί η υλοποίησή του μόνο στην περίπτωση που οι αρμόδιες αρχές διαμορφώνουν την πεποίθηση ότι δεν θα έχει επιβλαβείς συνέπειες για την ακεραιότητα του τόπου. Μια τέτοια πεποίθηση διαμορφώνεται, εξάλλου, όταν δεν καταλείπεται καμία αμφιβολία από επιστημονικής άποψης ως προς την απουσία τέτοιων επιπτώσεων (βλ. ΔΕΚ, απόφαση της 7.9.2004, Waddenzee, C - 127/02, ΣτΕ 293/2009 σκ. 13, 2473/2010 σκ.8).
  12. Επειδή, τέλος, στο άρθρο 3 Β της 25291/25.6.2003 απόφασης Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. «Έγκριση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Κρήτης» (Β´ 1486) ορίζεται ότι: «Β.2.3. Ορεινές/ημιορεινές και μικρές νησιωτικές περιοχές. Είναι διάσπαρτες και πολυπληθέστατες τον αριθμό οι μνημειακές θέσεις σε όλο τον χώρο της Κρήτης και από αυτές, εκτός από τα σημαντικά ιστορικά κέντρα, είναι κηρυγμένοι από το ΥΠΠΟ ... , 74 θέσεις τοπίων ιδιαιτέρου φυσικού κάλλους ... Αξιολογείται ότι συνολικά μπορούν να ενταχθούν σε σύστημα χωρικών συνόλων, δικτύων και πολιτιστικών διαδρομών, συνδυασμένες μάλιστα με τις επίσης πολυπληθείς και σημαντικές ενότητες του φυσικού αποθέματος του νησιού, μιας και τα δύο αυτά στοιχεία συνθέτουν τα κύρια συγκριτικά πλεονεκτήματά του. Τα στοιχεία αυτά, μπορεί να διακριθούν: ....ή σε συνολικά χωρικά συστήματα που, από τη θέση τους στο χώρο, συνδυάζονται με ευαίσθητες ορεινές ή ημιορεινές περιοχές ή και μικρές νησιωτικές περιοχές, όπου μπορεί -ή ήδη γίνεται -να αναπτυχθούν δραστηριότητες πολιτιστικού αγροτουρισμού και επαφής με το φυσικό περιβάλλον. Η κατεύθυνση και η έμφαση, στα ορεινά, ημιορεινά και μικρά νησιωτικά χωρικά σύνολα, πρέπει

-και αξιολογείται ότι μπορεί- να δοθεί στην άρρηκτη σχέση της φυσικής και της πολιτισμικής προσωπικότητας του καθέκαστα χώρου και του συνόλου του νησιού, διότι υπάρχουν ακόμη ισχυρές επιβιώσεις στην κοινωνία του. ...

B.2.4. Δίκτυα φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Με αφετηρία τα παραπάνω διαμορφώνονται εκ των πραγμάτων οι μεγάλες ενότητες χώρου, που δύνανται να οργανωθούν ως δίκτυα φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος: ... Στον Νομό Ρεθύμνης, τέσσερις μεγάλες ενότητες χώρου ευαίσθητων προστατευόμενων περιοχών, εκ των οποίων οι δύο είναι ορεινές και οι δύο βρίσκονται σε εύφορες γεωργικές περιοχές και ενσωματώνουν τα φαράγγια Κουρταλιώτη και Πρασιανό, οικισμούς, μνημεία, ... Αναμφισβήτητη η ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των εκτεταμένων χωρικών συνόλων, θα επιτρέψει τη διερεύνηση των ιδιαιτεροτήτων και την προστασία και αξιοποίηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, την ευαισθητοποίηση των τοπικών φορέων και του πληθυσμού για την εφαρμογή νέου μοντέλου ανάπτυξης, την ορθολογική διαχείριση του εδάφους και αξιοποίηση πόρων. ...

Γ.3.3. Κατευθύνσεις για την προστασία και την ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος Η επιλογή της σύνδεσης και της κοινής αντιμετώπισης του ενιαίου χώρου «Φυσικό και Πολιτιστικό Κεφάλαιο» αποτελεί έναν από τους τέσσερις άξονες, στους οποίους θα πρέπει να στραφούν οι προσπάθειες για την περαιτέρω ανάπτυξη της Περιφέρειας. Ούτως ή άλλως οι περιλαμβανόμενες στο δίκτυο «Φύση 2000» περιοχές της Κρήτης είναι εκτεταμένες και εάν συνδυαστούν με τις περιοχές με φέρουσα ικανότητα «πολιτιστικού κεφαλαίου», η εικόνα του ενιαίου φυσικού και πολιτιστικού χώρου, η οποία προκύπτει, είναι εντυπωσιακή. Με την προώθηση της ενιαίας πολιτικής, για τη δημιουργία των δικτύων «φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος» αναμένεται ότι θα αντιμετωπιστούν τα φαινόμενα των ζωνών των ορεινών όγκων, με τους πολυπληθείς μικρούς παραδοσιακούς οικισμούς, που εμφανίζουν κίνδυνο πληθυσμιακής αποψίλωσης, καθώς και των προβληματικών από άποψη ανάπτυξης ζωνών, τις οποίες αποτελούν οι εκτεταμένες περιοχές με κυριαρχία μικρών και φθινόντων πληθυσμιακά οικισμών, ταυτοχρόνως. Οι περιοχές με «φέρουσα ικανότητα φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου» συγκροτούν τις ακόλουθες ενότητες, στις οποίες εντάσσονται και όλα τα νησιωτικά σύνολα, μικρότερα ή μεγαλύτερα: .... **NOMOS ΡΕΘΥΜΝΗΣ:** ενιαία εκτεταμένη ζώνη, από ανατολικά, στις πλαγιές της Ίδης, από τα Ανώγεια και την Λοχριά, έως και την περιοχή του Μαρουλά και από νότια προς βόρεια, από το Σπήλι και το φαράγγι Πρασιανού έως το Πέραμα, ενσωματώνοντας και το ιστορικό μνημειακό σύνολο της Πόλης του Ρεθύμνου. ... Για τις ως άνω ζώνες, προβλέπεται κατά προτεραιότητα: η άσκηση αποτελεσματικής πολιτικής για την προστασία και την ανάδειξη των στοιχείων του πολιτιστικού και του φυσικού περιβάλλοντος, στους χαρακτηρισμένους παραδοσιακούς και αξιόλογους οικισμούς και μνημειακά ιστορικά σύνολα, στους οριοθετημένους αρχαιολογικούς χώρους

και στις χαρακτηρισμένες ζώνες και τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, η κατά προτεραιότητα προώθηση των διαχειριστικών σχεδίων στις ζώνες NATURA και SPA, η θέσπιση ειδικών χρηματοδοτικών κινήτρων για τη διατήρηση των παραδοσιακών δραστηριοτήτων, με οικολογική προσέγγιση και διαχείριση, ... η λήψη ειδικών μέτρων ... , όπως η άμεση θεσμική προστασία της «φυσικής» κληρονομιάς: δάση, χλωρίδα, πανίδα και των τοπίων και η ανάληψη δράσεων αναβάθμισης και αποτελεσματικών μέτρων προστασίας ... Εντός των περιοχών αυτών ή σε επαφή χωροθετούνται οι προτεινόμενες «ζώνες αναζήτησης ήπιας τουριστικής ανάπτυξης», σε ορεινούς ή ημιορεινούς όγκους Γ.3.4.4. ...Τον ορεινό όγκο της Κρήτης διασχίζει το ευρωπαϊκό περιπατητικό μονοπάτι E4» από δυτικά έως ανατολικά , το οποίο προεκτείνεται και με κάθετες περιπατητικές διαδρομές (φαράγγια κλπ), κατά μήκος των οποίων πρέπει να ενισχυθούν και να αναβαθμισθούν με ποιοτικά χαρακτηριστικά οι υποδομές παροχής υπηρεσιών.... . 3.8.2. η περιοχή κατά μήκος του ευρωπαϊκού περιπατητικού μονοπατιού E4 προτείνεται να χαρακτηριστεί ως Περιοχή Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ), ώστε να διατυπωθεί συντονισμένο πρόγραμμα μέτρων και έργων για την ενίσχυση, αποκατάσταση και διαχείρισή της, ως περιοχή μεγάλου ενδιαφέροντος ως προς τα στοιχεία φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος που περικλείει».

13. Επειδή, μετά την έγκριση των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Π.Π.Χ.Σ..Α.Α.), τα οποία, κατά ρητή πρόβλεψη του Ν. 2742/1999 (άρθρο 18 παρ. 5), έχουν εγκριθεί κατά την πρώτη εφαρμογή του, χωρίς την ύπαρξη εγκεκριμένου Γενικού Χωροταξικού Πλαισίου, κάθε σχέδιο με το οποίο προβλέπονται οι επιτρεπόμενες ανά περιοχή χρήσεις γης και οι λοιποί όροι, δια των οποίων καθίσταται κατάλληλη περιοχή για την υποδοχή συγκεκριμένων δραστηριοτήτων, πρέπει να εκπονείται εντός του πλαισίου του οικείου Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. και να είναι σύμφωνο με τις κατευθύνσεις και προτάσεις αυτού, κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται, μέσω της βαθμιαίας εξειδίκευσης των ως άνω προβλεπομένων κριτηρίων στα διαδοχικά στάδια του χωροταξικού σχεδιασμού, η τήρηση των γενικών επιλογών του, αλλά και να επιτυγχάνεται η συνεκτική διαχείριση του χώρου με τη λειτουργική ολοκλήρωση των χωροταξικών πλαισίων, ώστε η ανάπτυξη που επιδιώκεται με την πραγμάτωση παραγωγικής δραστηριότητας να παραμένει στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας. Κατά συνέπεια, δεν είναι νόμιμη η έκδοση διοικητικών πράξεων, με τις οποίες καθορίζεται θέση συγκεκριμένης παραγωγικής δραστηριότητας κατά παράλειψη του προσήκοντος επιπέδου χωροταξικού ή πολεοδομικού σχεδιασμού, πριν, δηλαδή, εγκριθεί για την περιοχή το προβλεπόμενο από την κείμενη νομοθεσία οικείο σχέδιο χρήσεων γης. Τούτο δε ανεξαρτήτως των εφαρμοζομένων επί μέρους μεγεθών και χαρακτηριστικών του έργου, ως και του εύρους, της πληρότητας και της επιστημονικής επάρκειας των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συνοδεύουν τη σημειακή αυτή χωροθέτηση, διότι αυτές εκπονούνται και

- αφορούν στο τελικό επίπεδο εφαρμογής, δηλαδή πραγμάτωσης του έργου και δεν δύνανται να υποκαταστήσουν το τυχόν ελλείπον ενδιαμέσο και κρίσιμο, κατά τα ανωτέρω, στάδιο χωροταξικού σχεδιασμού.
14. Επειδή, εν προκειμένω, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στη σκέψη 7, με την προσβαλλόμενη απόφαση εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι του επίδικου χοιροτροφείου στην περιοχή Natura με κωδικό GR4330003 και ονομασία «Κουρταλιώτικο Φαράγγι - Μονή Πρέβελη - Ευρύτερη περιοχή», ο δε κατάλογος, στον οποίο περιλαμβάνεται ο ως άνω φυσικός οικότοπος, έχει ήδη εγκριθεί, κατά τα αναφερόμενα στη σκέψη 12, με την 2006/613/ΕΚ.. Εν τούτοις, ούτε από τη σχετική Μ.Π.Ε., όπου γίνεται καταγραφή της χλωρίδας και πανίδας της περιοχής, χωρίς να εξετάζονται τα ειδικά περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της και η οποία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι δυσμενείς συνέπειες περιορίζονται στη φάση κατασκευής της χοιροτροφικής μονάδας, ούτε από τα λοιπά στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι εκτιμήθηκε ο κίνδυνος για την ακεραιότητα του τόπου, καθώς και οι επιπτώσεις από την εγκατάσταση και λειτουργία της επίμαχης χοιροτροφικής μονάδας, συνεπαγόμενες την υποβάθμισή του, ενώ υπάρχει υποχρέωση διατήρησης και διαφύλαξης των ειδικών περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών του, κατά τα αναφερόμενα σε προηγούμενες σκέψεις.
  15. Επειδή, εξάλλου, η ως άνω Μ.Π.Ε παραλείπει να αναφερθεί στο ευρωπαϊκό περιπατητικό μονοπάτι E4, κατά δε την χορήγηση της έγκρισης περιβαλλοντικών όρων δεν λαμβάνονται υπόψη οι προβλέψεις του αναφερομένου, στη σκέψη 14, Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Κρήτης και ειδικότερα οι κατευθύνσεις του κεφαλαίου Γ 3.8.2, όπου προτείνεται όπως η περιοχή κατά μήκος του ευρωπαϊκού περιπατητικού μονοπατιού E4 χαρακτηριστεί ως Περιοχή Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (Π.Ε.Χ.Π.), λόγω των στοιχείων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος που ενσωματώνει και με σκοπό να διατυπωθεί συντονισμένο πρόγραμμα μέτρων και έργων για την ενίσχυση, αποκατάσταση και διαχείρισή της.
  16. Επειδή, τέλος, η Διοίκηση, κατά παράβαση των αναφερομένων στη σκέψη 15, προέβη στην έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης χωρίς να έχει θεσμοθετηθεί Περιοχή Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (Π.Ο.Α.Π.Δ), ούτε άλλης τυχόν μορφής Σχέδιο Χρήσεων Γης (Γ.Π.Σ., Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π), στο οποίο να επιτρέπεται η επίμαχη δραστηριότητα, όπως προκύπτει από το από 12/12/2012 έγγραφο της Δ/νσεως Περιβάλλοντος Χωροταξίας της Γενικής Διευθύνσεως Χωροταξικής και Περιβαλλοντικής Πολιτικής της Αποκεντρωμένης Διοικήσεως Κρήτης σε απάντηση σχετικού ερωτήματος, διατυπωθέντος στο από 7.11.2012 έγγραφο της βοηθού εισηγητού της υπόθεσης, όπου βεβαιώνεται ότι κατά την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης δεν υπήρχαν στην επίμαχη περιοχή καθορισμένες χρήσεις γης.
  17. Επειδή, εν όψει των ανωτέρω, πρέπει, κατά τους βασίμως προβαλλόμενους

σχετικούς λόγους, η κρινόμενη αίτηση να γίνει δεκτή και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη υπ' αριθ. 1716/17.4.2006 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Κρήτης, παρέλκει δε ως αλυσιτελής η εξέταση των λοιπών λόγων ακυρώσεως.